

EUREKA!! (1)

Banda de la Casa Provincial de Caritat de Barcelona.

En els articles "**Anem pel bon camí**" en la seva primera i especialment en la segona part plantejava tot una sèrie de sorpreses i d'interrogants referents als primers enregistraments de música sola fets a Espanya. Entenc que es tota una troballa el demostrar que la primera formació musical que enregistra un disc a Espanya fou la Banda de la "**Casa Provincial de Caritat de Barcelona**". Immediatament se'm acut una pregunta: Què era la "Casa Provincial de Caritat de Barcelona"?

D'antuvi el meu agraïment als funcionaris de l'arxiu de la "Diputació de Barcelona, xarxa de municipis" per la seva amabilitat i interès que mostraren a la meua recerca. Amb bon "rollo" la tasca sempre és més agradable.

Què era la primitiva "Casa de Caridad" ?

La Memoria de la "**Casa de Caridad**" de 1.888 diu textualment:

" Para atajar la horrorosa miseria a que se vió reducida esa ciudad (Barcelona) con motivo de las guerras que a últimos del pasado siglo XVIII tubo que sostener nuestra nación con Inglaterra,... el Capitan General en el Principado Sr. Duque de Lancáster organizó una cuestación general en el Principado destinando sus productos al auxilio de aquellos infelices que por falta de trabajo se exponian a morir de hambre..... Después de atender todas las necesidades quedó un sobrante de 461,077 reales de vellon, unas 116,00 pts. El Capitan General determinó invertirlo en el planteamiento de una casa de caridad."

Així Carlos IV, mitjançant l'ordre **Real de 8 d'octubre de 1.802** que diu: " aprobó la creación en esta capital (Barcelona) de un establecimiento benéfico, destinado a la reclusión y recogimiento de los holgazanes, vagabundos e hijos mal inclinados, y al albergue y socorro de impedidos, locos, fátuos, decréptos y mendigos"... Sobren comentaris.

El finançament d'aquesta entitat benèfica serà mitjans una rifa setmanal, "bailes de máscaras" i "recaudadores de limosnas en todo el Principado".

Aquesta entitat benèfica, emprendreà una primera i important transformació quan es traspasada a la Diputació provincial de Barcelona l'any 1.853. El zenit d'aquesta transformació s'assoleix el 1.888, coincidint amb l'Exposició Universal. L'entitat deixarà de ser un ens resignat i passiu per convertir-se en una comunitat que potenciarà la rehabilitació de la majoria dels seus interns, augmentant la seva educació professional i cultural fins a possibilitar l'ingrés a la universitat i al seminari. La nova "Casa Provincial de la Caridad" es atesa per monges de la congregació francesa de Sant Vicenç de Pauls, que els interns anomenaven "Papallonas" ajudades de zeladores. Era una entitat activa i com un gran família on s'hi troben nens que encara no caminen abandonats o deixats pels seus pares fins als més ancians invàlids al llindar del traspasament.

La responsabilitat de la Casa es traduïa en una dura disciplina al més pur estil militar. La Casa es composava de tot una sèrie de seccions que conformaven un ens autònom. Era com una petita ciutat autònoma. Les principals dependències eren:

- .- **Residència i/o hostatge** de gen distingida al preu de 8.00 rals/dia (2.00 pts). Per comparar la pesseta de 1.890 amb actuals, segons dades del Banc d'Espanya, caldria multiplicar-la per 581,35, tenint en compte que el poder adquisitiu dels treballadors, inclòs les professionals lliberals, era molt baix, unes 10 vegades inferior a l'actual.
- :- **Tallers de:** teixits, de fusteria, bugaderia, confecció de roba, espartenyeria, sabateria, impremta, llauneria, ferrers..
- .- **Fabricació** de xocolata, sabó, forn de pa, de pastes per la sopa....
- .- **Aules de: ensenyament basic**, arts i oficis i de preparació per estudis superiors....
- .- **Serveis funeraris**, gratuïts i remunerats des de l'any 1.883.
- .- **Secció "acadèmia de musica"** des de 1.853 que anirà consolidant-se amb el temps.

Documents manuscrits demostren que la Casa Provincial de Caritat viu de sos propis recursos, sense costar un cèntim a la província. "**Exportava**" al consum urbà de Barcelona productes manufacturats, en especial treballs d'impremta, serveis com: funeraris, d'hostatgeria, musicals... "**Importava**" alguns productes alimentaris, didàctics i farmacèutics. Però la balança era molt favorable a les exportacions tal com mostren els seu llibres de comptabilitat. En estrenar el segle XX, es podia afirmar que era una entitat modèlica dins el seu gènere i que, en 1.902, fou visitada i elogiada pel jove i recent coronat Rei Alfons XIII.

L'article, "**La Casa de Caritat**", del diari "Esquetlla de la Torratxa" de 29 de maig de 1.896 que signa P.del O. comença dient:

"Avants los pares de familia deyan als seus fills : Si no fas bondat, te portaré al Hospici. Per si encara hi ha avuy qui ho digui, que consti que l'amenassa ha de resultar completament inútil. Tan bon punt logrin enterarse bé de lo que's l'Hospici o la Casa Provincial de Caritat de Barcelona."...(sic)

Podria ampliar molt més el tema de la Casa de la Caritat que sens dubte és interessant; però aquest article té per objectiu explicar més detalladament una de les seves seccions: l'Acadèmia de Música.

Què era la " Banda de la Casa Provincial de Caridad" de Barcelona?

El seu origen fou una escola de solfeig i l'objectiu era formar una coral que acompanyés dignament els actes religiosos. No oblidem la presència de monges "paules" a la Casa i que a la capella sovint es celebraven actes religiosos. Aquesta escola de solfeig i posterior cor religiós sembla ser que fou creada i fundada pel mestre Hipòlito Casanovas al voltant de 1.847, abans que l'hospici fos absorbit per la Diputació. Fets reflectits a la **Memòria de 1.888, on consta que** el professor

morí l'any 1.887, que era una persona molt estimada i que portava 40 anys a la Casa. No s'ha trobat cap més document que parli de la fundació de l'escola de música.

L'acadèmia de música va evolucionant i progressant lentament, com la majoria de coses en aquell temps. La velocitat del progrés és directament proporcional a la quantitat i qualitat dels medis de difusió i comunicació que, en aquell moment, sols consistien en premsa i "vox populi". Es un fet que avui se'ns fa difícil fer-nos una idea real.

En arribar l'any 1.883 el mestre Josep Rodoreda renunciarà a les classes de solfeig i piano al conservatori del Liceu i passa a dirigir l'acadèmia de la Casa de Caritat durant 3 anys. Deixar el Liceu per l'escola de musica d'un Hospici es un fet un xic anòmal. També hi ha informació que alternava la direcció de l'acadèmia de música del la Casa de Caritat amb la de la coral "Euterpe".

El 1.886, en deixar la Casa de Caritat i la direcció de la coral "Euterpe" passarà a dirigir la Banda Municipal de Barcelona. S'apropa el gran esdeveniment Barcelona 1.888 i cal preparar la Banda Municipal per donar bona imatge als visitants i qui millor que el mestre Rodoreda?. Sembla que el resultat fou excel·lent ja que en acabar li atorgaren la medalla d'or de l'Exposició Universal de Barcelona.

Cal remarcar que la Banda no va participar en cap acte durant l'any de l'Exposició Universal que va transformar la fortalesa militar de la Ciutadella en un parc d'oci per la ciutat.

No conforme amb les noves directrius de la Banda Municipal de Barcelona el 1.896 renuncia al càrrec i passarà a dirigir la Banda Municipal de Sant Sebastià. En acabar el contracte amb la Banda de Sant Sebastian, emigrà a l'Argentina al voltant de 1.910. Per tant sembla clar que el mestre Rodoreda no era a Barcelona quan es gravaren els primers enregistraments: 1.901-1.903.

A la "MEMORIA de 1.890" s'hi troba una data prou important que diu:

"La Academia de música, gracias a la inagotable caridad de un compañero de Junta, ha sido dotada de la necesaria instrumentacion y ha podido organizarse una pequeña banda que bajo la entendida direccion de les Sres: **Cuspinera, Laporta y Torres** ha tomado parte en diferentes fiestas de la capital y fuera de ella, y aumentada convenientement, será con el transcurso del tiempo, un nuevo elemento de vida para el Establecimiento." **(sic)**.

Aquest escrit es, sens dubte, la partida de naixement de la Banda de la Casa Provincial de Barcelona. L'acadèmia de música i per descomptat la Banda, van creixent i es fa imprescindible la redacció d'un reglament específic.

Quatre anys mes tard, el 1.894 la Casa de Caritat publica el reglament específic de l'acadèmia de música que queda estructurat de la següent manera:

Cap. 1º. Definición de la Academia de musica

"**Art. 1º** .Nombre de secciones: "Clases de solfeo, Instrumentacion de cuerda y Banda"

Més endavant insinua una segona secció, una combinació d'instruments de corda més banda s'obtidria l'orquestra."

Cap. 2º.- La Banda y el Profesorado

Art. 4º "...debe este (profesor) procurar que forment parte de aquella (la Banda), con preferencia les expósitos, despues de consultados los médicos del Establecimiento respecto al estado de robustez y demás condiciones físicas de todos los asilados a ella destinados."

Els "expositos", fills sense pares, també són una obsessió, per que pressuposa que són els més dèbils i que no deixaran la Casa fins a la majoria d'edat (25 anys).

"**Art. 7º.** Reitera que "todos los componentes de la Banda deben tener robustez i demas condiciones físicas al respecto ". Aquest reiterada precaució és el respecte que inspirava la tuberculosi i d'altres malalties incurables del moment.

"**Art. 11º.** "Todos los asilados de la Banda deberan concurrir a las clases diariamente por espacio de dos horas." Les classes de música eren de 1 a 2 i de 7 a 8. un horari que la resta d'interns tenia destinat a l'oci.

" **Art. 13.** "Los educandos que se destinen a la Banda..... deberan unicamente dedicarse al estudio de un solo instrumento, salvo que la Junta acordare lo contrario." Segurament per treure'n més profit en poc temps.

Cap. 5º.- EMOLUMENTOS DE LA BANDA.

"**Art.17º.-** El Director de la Banda cobrarà el 10% de las retribuciones de la misma por sus contratas"

Aquesta quantitat representa un plus important tot i que s'ha de repartir entre tres: director, ajudant i zelador. La missió del zelador era vetllar pel comportament, la imatge, l'ordre i control de la Banda.

"**Art.18º.** - La Junta de Gobierno del Asilo repartirà el 40% entre sus individuos en un libro de cuentas corrientes cuyo importe le será entregado a la salida definitiva del Establecimiento."

Si feien alguna malifeta, o trencaven l'uniforme o algun instrument els hi descomptaven d'aquesta compta corrent.

“**Art. 19º.** - La Casa Provincial percibirá el 40% de las utilidades de la Banda.”

“**Art. 20º.**- El 10% restante quedará como fondo de reserva ..para la .adquisición de instrumentos, piezas de musica, recomposiciones ...”

Aquest “Reglament” fou aprovat el 8 de juliol de 1.894.

Un full manuscrit i sense signatura que sembla ser d'uns anys posterior, al voltant de 1.900, s'entén que vol modificar el Reglament abans nomenat i referent a la Banda diu:

“- Que se les distinga en la comida i que antes con la merienda... 1 a 2 i de 7 a 8 quando los demas descansan los de la Banda estudian.

.- Como que antes ganaban aproximadamente entre 90 i 100 pts año, se les tendria de estimular asignandoseles la misma cantidad, protejerlos en las quintas, comprarles instrumentos... así quando llegarían a la mayoría de edad (25 años) habrían ahorrado entre 80 i 100 duros.”

La Banda ha complert sis anys de vida i continua la seva marxa ascendent. Això ho demostra un escrit del diari “**La Esquella de la Torratxa**” del 29 de maig de 1.896 que diu:

“En una secció.... los musichs de aquella Banda, que mes de quatre vegades hauran vist desfilar per nostres carrers, tocant ayres marciais ab un brillo qu'enamora. Creguin que dona gust l'aturdidora algarabia de sos ensaigs y de sas lliçons. Forman dintre de la casa una nota alegre y retronadora que tot ho animma....” (sic). La descripció del periodista es prou entenedora i expressiva.

Aquesta Banda dins d'aproximadament 6 anys tindrà l'honor d'enregistrar els primeres discs a Espanya de música sola. És un conjunt que avui anomenariem “taller de música” format per un professor més els seus ajudants per cada secció que està formada per uns 25 a 30 alumnes entre 12 fins a 24 anys.

Directors de l'Academia.

Hipòlito Casanovas. Escola de solfeig i cant: Des de 1.847 fins a 1.887.

Josep Rodoreda: Solfeig: des de 1.883 fins a 1.886. (Sense confirmar)

Josep Torres, Cuspineda i Laporta des de 1.886 fins a 1.890

Formació de la Banda. 1.890. Directors:

Josep Torres va dirigir la banda des de 1.890 fins a 1.898.

Dn. Eusebio Guiteras 1.898 a 1.900 con a professor interí i de 1.900 fins a 1.918 director titular.

Per tant sota la direcció d'aquest mestre enregistrarian, a Barcelona, les primeres gravacions de bandes a l'Estat espanyol.

Qui era el mestre Eusebi Guiteras ?

Segons el “diccionari d'autors de sardanes” es nat a Sant Hipòlit de Voltregà el 1861 i va morir a Barcelona el 1.919. Va estudiar amb Anselm Barba i **Josep Rodoreda**. Eh! Rodoreda, a més de ser l'autor de la musica del “Virolai de Montserrat”, fou professor de solfeig de l'Academia de la Casa de Caritat. Això dona peu a preguntar-se: va promoure a l'Eusebi Guiteras a Director de la Banda? Jo crec que no, podria ser que el simple fet de ser alumne del mestre Rodoreda li va facilitar l'entrada a la Casa de Caritat; però la titularitat se la guanya amb dos o tres anys de interinitat.

Hi ha escrits on consta que l'Eusebi Guiteras, Ferran Ardevol, Pau Casals, Lluís Millet, Joan Mestres, Bonaventura Dini i d'altres foren alumnes de Josep Rodoreda. Jo tinc els meus dubtes que Pau Casals fora alumne de J. Rodoreda.

El “diccionari d'autors de sardanes diu que fou director de la Banda durant 20 anys. Es cert de 1.898 a 1.918 i que va escriure una vintena de sardanes i entre elles s'hi troba “**La platja de Riells**”.

EP!! **Vet aquí la primera peça musical que es grava a Espanya.** Desllorigat el misteri. A la partícels de la sardana que s'ha localitzat a l'arxiu del sr. J. Maria Serracant hi consta tant sols:: “sardana para cobla ampurdanesa”, es manuscrita i harmonitzada amb tots els instruments. Tinc la intenció d'incloure-la en una audició de tardor.

La segona sardana gravada fou “**Montserrat**” que també es del mestre Eusebi Guiteras i segurament que “Mercedes” i “Maria Cristina” també ho son. Es de suposar que d'altres peces musicals gravades també eren del mestre Eusebi Guiteras. Crec que ha quedat clar el misteri de la gravació de sardanes.

S'ha fet intents de recerca de partícels del mestre Guiteras en la seva etapa com a Director de la Banda. De moment a la Diputació sembla que no hi ha cap document. De totes maneres seguiré buscant, mai se sap on pot saltar la llebre.

. Ara per acabar d'arrodonir i comprendre l'abast de tot plegat falta una sèrie de dades econòmiques de l'any 1.898

Nomines del personal del la Casa de Caritat.

Metge:	166.60 pts/mes.
Practicant:	40.00 pts/mes.
Secretari de la Junta:	300.00 pts/mes.
Comptador:	250.00 pts/mes.
Mestre d'ensenyament:	166.60 pts/mes.
Zelador de la Banda de musica	50.00 pts/mes.
Prof. Inst. Corda: Teodoro Villar	50.00 pts/mes.
Prof i . Instr. Vent. E. Guiteras	60.00 pts/mes.
Monges	19.00 pts/mes.
Cotxers	31.00 pts/mes.
Capellà:	100.00 pts/mes.

Preu d'alguns productes basics de consum:

Carn de bou:	2.75 pts/kg
Pollastre	4.00 pts/unt.
Conill	3.00 pts/unt.
Sucre:	10.00 pts/kh.
Llet:	0.35 pts/lit.
Mandarines:	2.00 pts/100 Unts.
Patates	9.50 pts/100 kgs.
Pomes	4.50 pts/kg.
Formatge:	2.70 pts/kg.

La majoria d' articles de consum són extremadament cars.

Per serveis o contractes.

Serveis funeraris:	25.00 pts.
Contractes de la Banda: any 1.900 i 1.901	0.00 pts No consten en cap llibre.
Contractes de la Banda: any 1.902	8.170.00 pts./any
El dia 28/2/1.902 figura d'ingrés titpic: que diu:	
Recaudado por la Banda de Musica:	630.00 pts/m.
Al llibre manuscrit de caixa hi consta un assentament anòmal: data 27/2/1.902 que diu:	
Concepto: 134 Dn. Leoncio M^a. De Bruguera, Secretario de la junta de Gobierno en concepto de limosna procedente de la Banda de l'Asilo:.....	4.878.92 pts.

BINGO!!!! Tot indica que aquest import correspon als fabulosos ingressos procedents de la gravacio de 12 discs. La comptabilitat de la casa ho anota com una "almoina" i fora problemes. Llavors no hi havia almoines d'aquesta astronòmica quantitat, una quantitat fixa, no arrodonida, que mostra clarament que es fruit de una factura. A més era totalment anòmal que vingués de la Banda. Si fora el sumatori de quantitats percebudes, perquè les guarda la Banda i no la caixa de la Casa?.

També hi ha raons de pes per desestimar que fora el sumatori de "petits" ingressos. Recordo que és el llibre de caixa del mes de febrer de 1.902; per tant són ingressos percebuts durant 1.902, no de l'any anterior. La comptabilitat era en mans de personal expert i controlada per la Junta General on hi havia gent de molta talla. Tot indica doncs que és un sol ingrés i que correspon a l'enregistrament de 12 o més matrius musicals impressionades per l'equip ref. "211SA". Avui no sé qui formava aquest equip, algun dia pot ser que se sàpiga. Era dirigit per Mr. William Sinkler Darby, antic col·laborador d' Emil Berliner? Es molt possible.

S'han consultat diferents manuscrits de l'època i no s'ha trobat absolutament res respecte a la gravació de discs. Tampoc surt quin es el "concepte 134". En un lloc sembla que aquest concepte fa referència als serveis funeraris, però no queda clar. Dona la sensació que es vol encobrir el tema.

La primera comprovació que cal fer es determinar la viabilitat d'aquesta astronòmica xifra emprant dades conegudes:

Nº. De discs impresos per matriu:	500 Uts.
Nº. De disc premsats: 12x500	6.000 Uts.
Preu de venda del discs: 5-6 pts:	5.50 pts/Unt. (preu promig)
Cost unitari d'enregistrament: 4.878.92/6.000	0.813 pts/unt.

Representa un 15% sobre el preu de venda. Un percentatge raonable per que a més inclouria els impostos del moment., si es que n'hi havia algun per que era un producte molt nou.

Per tant tot indica que els discs en qüestió no es varen enregistrar el 1.900 ni tampoc el 1.901, si no que s'acabaren durant el mes gener de 1.902. Es un fet que confirma la meva sospita, encara que els llibres consultats deien que s'havien fet uns dos anys abans, el disseny de les etiquetes dels discs eren d'anys posteriors, com s'ha pogut demostrar. Les prediccions

precipitades i les dades que pretenen ser fixa fixa sovint són més be punts de inflexió que un punt i apart. El ritme diari de la vida, cent anys enrere, era inimaginablement més lent que el d'avui.

Perquè la discogràfica opta per la Banda de la Casa de Caritat i no per altres formacions musicals?

Aquesta també es d'aquelles preguntes que sols podem contestar emprant la lògica. Es un fet contrastat per les cròniques de l'època que la Banda de la Casa de la Caritat actuava sovint pels carrers de Barcelona. Ja l'any 1.896, referint-se a la Banda de la Casa de Caritat, es publicava: "mes de quatre vegadas haurán vist desfilan per nostres carrers tocant ayres marcialis ab un brillo que enamora"... (sic).

Es de suposar que sis anys després, havien millorat molt sota la batuta del mestre Eusebi Guiteras, i que si els tècnics de la discogràfica vivien a Barcelona van veure desfilan amb certa freqüència els components de la Banda de la Casa de Caritat. Per altra part, sembla ser que cercaven aquest tipus de formació musical: una banda, que, no sent la millor, ho feia prou be. He escrit en repetides ocasions que, d'antuvi, la discogràfica defugia dels intèrprets afamats, segurament per manca de confiança i seguretat en els resultats.; però també cal recordar que el recel era recíproc.

Com a valor afegit la Banda disposava de bons espais on assajar que ben segur la discogràfica va aprofitar per fer les gravacions de les matrius. Evidentment no hi havia estudis de gravació condicionats per efectuar gravacions musicals i menys encabir-hi unes trenta persones. Un nou factor important i desequilibrant podria ser les millors condicions econòmiques de la Banda respecte a d'altres formacions professionals del moment. Crec que aquest sumatori de raons va decantar la balança.

I finalment queda per raonar el "**Tipus de música enregistrada**".

El Director de la Banda, Eusebi Guiteras, fa una aposta arriscada al moment de preparar el programa a enregistrar, o al menys aquesta es la sensació. Arriscada en el sentit d'aconseguir una acceptació massiva, sobre tot tenint en compte que cada gravació era un disc i molt car per cert. Si aquell enregistrament no agradava el sensat era no compra'l. Això avui és inimaginable per que els "Cds" o "DVD" contenen moltes gravacions. Unes t'agraden molt i d'altres menys.

Estudiat i ben mirat crec que la Direcció de la Banda va marcar un gran gol a la discogràfica. El més normal seria enregistrar música de marxes militars, àries molt populars de sarsueles, pas dobles, vals, polques, jotes i tot allò que el públic coneix i del que gaudeix. Sembla suïcida començar gravant 5 sardanes, tres havaneres, dos xotis, un himne, malagueñas i americanes.

Que per on va entrar el gol?. D'antuvi les primeres gravacions tenien uns objectius més publicitaris que comercials. Si el producte es conegut i acceptat el negoci és segur. Assumint el concepte anterior, el responsable de la Banda pondera el possible i pragmàtic plantejament: "**nosaltres ja hem fet el negoci, si no venen tots els discs per elles va el pollastre...**". D'aquesta manera, i a més pagant "els altres", promocionem la sardana en un moment crucial.

Senyors, cal treure'ns la barretina davant aquesta decisió. Poc podia imaginar-me, a primera vista, que aquesta fossi una jugada tant escaient i encertada del mestre Guiteras. He donat moltes voltes al tema i he arribat a la conclusió que aquest és el plantejament més raonable i també el més possible.

La resposta a d'altres preguntes.

S'ha recuperat la partiel-la de la sardana la "Platja de Riells" gràcies a la col-laboració del company J. Maria Serracant. Examinada aquesta partiel-la es poden fer alguns comentaris interessants.

A.- No es corrent una partiel-la amb dos trombons. El mestre Morera sovint obviava aquest instrument. Es degut a la manca de comunicació amb els compositors empordanesos?

B.- Evidentment aquesta partiel-la no és la que va gravar la Banda, és posterior. Jo la situaria al voltant de 1.912/15. Tinc fotocopies de manuscrits del mestre Guiteras de 1.900 que comparats amb la signatura de les partiel-les es pot afirmar que la paraula "Guiteras" es lletra del propi mestre. La resta no, es la d'algun copista, possiblement alumne de la Banda. La cal·ligrafia del mestre al cap d'uns 10-12 anys va millorar moltíssim; però hi ha detalls clars que el delaten; es la seva lletra.

El plantejament més lògic seria pensar que la Banda va enregistrar una melodia amb ritme de sardana però interpretada per instruments típics de banda. No crec que la Casa de Caritat estès disposada a gastar-se una pesseta en comprar instruments de cobla ni els alumnes a aprendre'ls.

També es lògic deduir que aquesta gravació va tenir una bona acceptació i el mestre va decidir instrumentalitzar la sardana per a "cobla ampurdanesa" tal com consta a l'original. La resta de partiel-les no s'han trobat i possiblement tampoc existeixen. Tot depèn de l'acceptació popular de les primeres gravacions.

La partiel-la actual la interpretarà la Cobla "Ciutat de Terrassa" a la plaça de l'Ajuntament de Vilassar de Mar en una audició homenatge al mestre Lluís Lloansí prevista pel 2 d'octubre a les 12 hores. No cal dir que m'agradaria poder comparar les dues gravacions. Seria una lliçó de historia que mai oblidaria: les separarien 103 anys.

Ja per acabar voldria fer unes reflexions a l'entorn de la figura del mestre Guiteras. Sr. mestre: desconec si algú l'ha felicitat i agraït mai la seva aportació a la música de la sardana i per la seva jugada mestra promocionant la nostra dansa en temps difícils. Estic convençut que ningú li ha donat cap premi ni tan sols unes senzilles, sinceres i obligades gràcies. Ja és hora que els lectors que ho desitgin i un servidor li manifestem les més sinceres i expressives gràcies amb 103 anys de retràs.

Què hi farem!.. diuen que val més tard que mai. Es compleix, una vegada més, que el temps posa inexorablement cada cosa al seu lloc.

Reconec que el camí seguit fins arribar a esbrinar aquest , fins avui, trencaclosques no ha segut fàcil; però em sento ben pagat per que he pogut assolir l'objectiu: treure'n l'aigua clara.

En el proper article, "**EUREKA-2**", escriure sobre la moguda d'inici del segle XX i els primers enregistraments de la "**Societat Coral Catalunya Nova**".

Antoni Torrent i Marquès.
President de Fonovilassar78